

HỢP TÁC VIỆT—XÔ VỀ KHÍ TƯỢNG THỦY VĂN

LÊ XUÂN LÂN

Hợp tác khoa học kỹ thuật Việt Nam—Liên Xô về KTTV thời gian qua đã đạt được những kết quả đáng kể: hình thành một phòng nghiên cứu liên hợp với trang thiết bị hiện đại để nghiên cứu, giải quyết các vấn đề cũng quan tâm, tổ chức các đợt thám sát chung trên biển và trên không, và thu được những số liệu quan trọng. Qua sự hợp tác, Liên Xô cũng giúp ngành KTTV nhiều trang thiết bị hiện đại, đào tạo bồi dưỡng cán bộ...

Trong thời gian tới, sự hợp tác Việt—Xô về KTTV sẽ được củng cố và mở rộng hơn, tập trung phát triển mạnh các lĩnh vực chuyên môn có ý nghĩa quan trọng trong phục vụ chiến lược phát triển kinh tế—quốc phòng hai nước.

DO tính chất toàn cầu hoặc khu vực rộng lớn của các quá trình diễn ra trong khí quyển và thủy quyển, hợp tác quốc tế về khí tượng thủy văn (KTTV) trở thành một yêu cầu quan trọng không thể thiếu được đối với tất cả các quốc gia. Ở nước ta, thực tiễn trên 10 năm tồn tại và phát triển của Ngành KTTV đã chứng minh điều này. Trong các quan hệ hợp tác quốc tế về KTTV, hợp tác Việt—Xô đứng hàng đầu, là quan trọng nhất. Từ đường lối đối ngoại của Đảng, Ngành KTTV Việt Nam luôn luôn củng cố, tăng cường và mở rộng sự hợp tác toàn diện với Liên Xô, không ngừng mở rộng mối quan hệ hợp tác với các nước xã hội chủ nghĩa, với các tổ chức khí tượng thế giới và khu vực. Tổng cục KTTV Nước Cộng hòa XHCN Việt Nam đã được nhà nước cho phép gia nhập Tổ chức khí tượng thế giới (OMM) từ năm 1975, trước khi nước ta gia nhập Liên hợp quốc. Ngành KTTV từ nhiều năm nay còn là thành viên chính thức của các tổ chức: Hội nghị thủ trưởng KTTV các nước XHCN (KR), Ủy ban bão, Ủy ban quốc tế sông Mekông v.v... Đặc biệt ngày 28/3/1980 đã ký kết hiệp định giữa hai Chính phủ Cộng hòa XHCN Việt Nam và Liên bang cộng hòa XHCN Xô Viết về «Hợp tác khoa học kỹ thuật trong lĩnh vực khí tượng nhiệt đới và nghiên cứu bão».

Có thể nói, việc ký kết Hiệp định trên là sự đáp ứng lớn đối với nguyện vọng hợp tác giữa 2 ngành KTTV của 2 nước từ đầu những năm 70. Nhờ ký kết Hiệp định, Phòng nghiên cứu liên hợp Việt—Xô về khí tượng nhiệt đới (gọi tắt là

Phòng NCLHVX) đã được thành lập. Sự ra đời của Phòng NCLHVX là thời điểm chính thức triển khai thực hiện Hiệp định giữa 2 Chính phủ Cộng hòa XHCN Việt Nam và Liên bang Cộng hòa XHCN Xô Viết về «Hợp tác khoa học kỹ thuật trong lĩnh vực khí tượng nhiệt đới và nghiên cứu bão» bao gồm các Chương trình nghiên cứu chung như sau:

1. Soạn thảo phương pháp dự báo sự phát sinh của bão.
2. Soạn thảo những phương pháp thống kê phân tích và dự báo sự di chuyển và diễn biến của bão.
3. Soạn thảo phương pháp nghiên cứu bão bằng máy bay.

Ngoài 3 nội dung trên, hai bên còn hợp tác ở mức độ trao đổi chuyên gia và chuyên gia công nghệ trong các lĩnh vực thủy văn, hải văn, khí tượng nông nghiệp và môi trường. Sự ra đời của Phòng NCLHVX là một điểm mốc quan trọng để rồi tiếp theo đó hai ngành KTTV hai nước Việt Nam và Liên Xô có điều kiện thuận lợi lớn để cùng thực hiện các nội dung nghiên cứu chung vừa nêu. Đây là hình thức mới mẻ trong hợp tác trực tiếp đầu tiên giữa 2 ngành KTTV hai nước Việt Nam và Liên Xô, nó đã góp phần thúc đẩy nhanh chóng sự hợp tác giúp đỡ của Liên Xô đối với Việt Nam trong các lĩnh vực chính về KTTV.

Nhờ có Phòng NCLHVX, chuyên gia KTTV 2 nước thường xuyên gặp gỡ, bàn bạc và thống nhất ý kiến về những vấn đề cũng quan tâm, phù hợp với chủ trương hợp tác chung của hai nước,

Liên Xô đã đưa được các chuyên gia, các máy móc hiện đại, trang thiết bị và vật liệu kỹ thuật đến Việt Nam cùng tổ chức nghiên cứu một cách thuận lợi và nhanh chóng.

Một khía cạnh có ý nghĩa lớn về chính trị và hợp tác quốc tế ít người nghĩ đến, đó là: đã và đang hoạt động một Phòng nghiên cứu liên hợp Việt - Xô, trong đó được trang bị máy tính điện tử hiện đại ES - 1035. Máy bay thám sát bão và các tàu nghiên cứu khoa học trên biển của Liên Xô được sử dụng trong các cuộc thám sát khí quyển nhiệt đới. Các Rada khí tượng hiện đại đã và đang được đưa vào lắp đặt và khai thác cho các nhu cầu nghiên cứu và nghiệp vụ. Với sự trang bị các máy móc và trang thiết bị kỹ thuật vừa nêu trên, Phòng NCLH-VX sẽ có tâm cơ không thua kém một số các trung tâm nghiên cứu Quốc tế khác trong khu vực.

Nhờ sự hợp tác toàn diện với Liên Xô, trong những năm qua, chúng ta đã tranh thủ được viện trợ về thiết bị, chuyên gia kỹ thuật và đào tạo cán bộ để tăng cường cơ sở vật chất kỹ thuật của ngành KTTV. Phòng NCLH-VX, sau những năm thăng trầm bước hoàn thiện cơ sở vật chất kỹ thuật bằng sự đầu tư trực tiếp của cả 2 nước Việt Nam và Liên Xô, chuẩn bị đội ngũ cán bộ khoa học kỹ thuật trên cơ sở Hiệp định đã ký ngày 28/3/1980 đã và đang hoạt động có kết quả.

Để có số liệu phục vụ các đề tài nghiên cứu chung, chúng ta đã tổ chức thành công 3 đợt thám sát khí quyển nhiệt đới bằng máy bay IL - 18D, 6 lần khảo sát biển bằng tàu nghiên cứu khoa học của Liên Xô mà kết quả của chúng là các loại số liệu quan trắc rất quý. Tổ hợp tính toán ES - 1035 đã và đang được khai thác sử dụng tại Phòng NCLH-VX. Rada thời tiết MRL - 5, sau khi lắp đặt tại Đài khí tượng thủy văn Phú Liên Hải Phòng đã phục vụ kịp thời dự báo những cơn bão đổ bộ vào Biển Đông trong năm 1989. Rada thám không TITAN lắp đặt tại Đà Nẵng cũng đã bước đầu đưa vào quan trắc. Ngoài những kết quả về khoa học kỹ thuật vừa nêu, sự hợp tác Việt - Xô trong lĩnh vực KTTV những năm qua đã thật sự góp phần thắt chặt thêm tình hữu nghị anh em giữa 2 ngành KTTV 2 nước nói riêng và nhân dân 2 nước nói chung, phù hợp với hiệp ước Hữu nghị và hợp tác toàn diện giữa Việt Nam và Liên Xô.

Không thỏa mãn với những kết quả đã làm được, hai ngành KTTV hai nước sẽ tiếp tục

củng cố, hoàn thiện quan hệ hợp tác để có hiệu quả cao hơn nữa, thiết thực hơn nữa phù hợp với quá trình cải tổ ở Liên Xô và đổi mới ở Việt Nam.

Với những kết quả đã có, với tư tưởng chỉ đạo của 2 Đảng, 2 Nhà nước "... Hữu nghị và hợp tác toàn diện..." 2 ngành KTTV 2 nước Việt - Xô sẽ tiếp tục duy trì, thực hiện những nội dung quan trọng của Hiệp định đã ký ngày 28/3/1980 và mở rộng nội dung hợp tác sâu rộng hơn nữa. Theo chúng tôi trong những năm tới việc hợp tác có thể nên hướng vào các nội dung sau đây:

- Nghiên cứu các đặc điểm nhiễu loạn môi trường thiên nhiên trong các điều kiện khí hậu gió mùa ẩm nhiệt đới.

- Nghiên cứu các quá trình KTTV vùng thềm lục địa nước Cộng hòa XHCN Việt Nam.

- Nghiên cứu mây và mưa nhiệt đới và khả năng kiểm soát các kết quả tác động tích cực vào mây trên cơ sở sử dụng các phương pháp và phương tiện quan trắc từ xa (Rada thời tiết và Rada thám không).

- Nghiên cứu chuyển động của khí quyển nhiệt đới bằng các phương pháp quan trắc từ xa (Rada thời tiết và Rada thám không).

- Soạn thảo các cơ sở khoa học nhằm thành lập mạng lưới trạm Rada khí tượng thống nhất ở nước Cộng hòa XHCN Việt Nam để kiểm soát khí quyển nhiệt đới phục vụ các nhu cầu khác nhau của kinh tế quốc dân, quốc phòng và phòng chống thiên tai ở Việt Nam.

- Củng cố mạng lưới trạm KTTV của nước Cộng hòa XHCN Việt Nam.

Để phát triển khoa học KTTV của nước ta, chúng ta không thể tách rời nó với việc hợp tác quốc tế nói chung, đặc biệt là hợp tác với Liên Xô. Thông qua các quan hệ hợp tác quốc tế, chúng ta sẽ có điều kiện tiếp cận được với những mũi nhọn của khoa học KTTV hiện đại nâng cao trình độ và cơ sở kỹ thuật của ngành. Nhiệm vụ của khoa học KTTV trong việc thực hiện các mục tiêu phương hướng phát triển kinh tế xã hội nước ta do Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ 6 đề ra chắc chắn sẽ nặng nề và khó khăn. Nhưng dưới sự lãnh đạo của Đảng và với sự cố gắng nỗ lực chung, những người làm công tác KTTV sẽ phục vụ tốt việc khai thác và sử dụng hợp lý tài nguyên KTTV trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước.

Biên tập: Đỗ Thanh Thủy